

LEGAL STATUS OF SUBJECTS OF CIVIL LIABILITIES

ПРАВОВИЙ СТАТУС СУБ'ЄКТІВ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Prymak V. D. Примак В. Д.

*Doctor of Law,
Leading Researcher
Academician F. H. Burchak
Scientific Research Institute of Private Law
and Entrepreneurship of the
National Academy of Legal
Sciences of Ukraine
Kyiv, Ukraine*

*доктор юридичних наук,
провідний науковий співробітник
Науково-дослідний інститут приватного
права і підприємництва імені академіка
Ф. Г. Бурчака Національної академії
правових наук України
м. Київ, Україна*

Незмінно значну увагу дослідників будь-яких сфер цивільно-правового регулювання привертають методологічні засади законодавчого закріплення правового статусу учасників цивільних відносин – у тому числі як потенційних суб'єктів цивільно-правової відповідальності [1–4]. Актуальність зазначеної проблематики підтверджує й науковий аналіз проекту Закону України «Про свободу підприємницької (економічної) діяльності домогосподарств» (реєстр. № 8143; далі – Законопроект). Адже у цьому Законопроекті по суті запропоновано запровадити нову для теорії цивільної правосуб'єктності форму колективного правосуб'єктного утворення з власними інтересами, проте без детального визначення його організаційної структури, майнового базису, обсягу й форм реалізації власної правосуб'єктності у регулятивних і охоронних правовідносинах.

Правовий статус різних категорій суб'єктів цивільно-правової відповідальності, так само як і правовий режим її окремих видів і форм визначається закономірним взаємозв'язком певних юридичних явищ, насамперед: 1) регулятивних і охоронних правовідносин; 2) правочиноздатності та деліктоздатності фізичної особи; 3) обсягу цивільної дієздатності різних категорій фізичних осіб, меж їх особистої автономії (самостійності волевиявлення учасників приватних відносин) та персональної відповідальності за власну протиправну поведінку; 4) передумов, змісту й форм реалізації цивільної правосуб'єктності організаційних (колективних) утворень, що визнаються окремими суб'єктами права.

Водночас згідно з пропонованим у Законопроекті новим п. 3 ч. 2 ст. 55 Господарського кодексу України домогосподарства мають вважатися окремими суб'єктами господарювання нарівні з юридичними особами (господарськими організаціями) та фізичними особами – підприємцями. Проте у Законопроекті не визначено: в який спосіб має формуватися і виражатися назовні власна воля домогосподарства як окремого суб'єкта права (поряд з юридичними особами і фізичними особами – підприємцями) та як саме його волевиявлення відмежовується від волевиявлення окремих членів домогосподарства; яким є правовий режим майна членів домогосподарства; на яке майно може бути звернено стягнення за його власними зобов'язаннями (наявність таких, відмежованих від зобов'язань окремих членів домогосподарства, впливає із пропозиції щодо закріплення відповідного правового статусу домогосподарства як суб'єкта цивільного і господарського права).

За пропонованим згідно з Законопроектом варіантом ч. 2 ст. 49 Господарського кодексу України за завдані шкоду і збитки підприємць та домогосподарство мають нести майнову та іншу встановлену законом відповідальність. Проте у Законопроекті не визначені засади майнової відокремленості домогосподарства та його членів як самостійних суб'єктів права. Тому не існує і майнової основи для власної, самостійної, відповідальності домогосподарства.

Поряд з цим не вирішені й численні процедурні та процесуальні питання припинення та ймовірної неплатоспроможності гіпотетично новосформованого суб'єкта господарювання – включно з можливістю як добровільного, так і примусового припинення домогосподарства, поширення на нього процедур банкрутства.

Законопроектом передбачено доповнити Цивільний кодекс України статтею 52-1 «Цивільно-правова відповідальність членів домогосподарств», згідно з ч. 1 якої «члени домогосподарств несуть цивільно-правову відповідальність встановлену цим Кодексом для фізичних осіб». При цьому членами домогосподарства згідно зі ст. 3 Законопроекту «є фізичні особи, які спільно проживають в одному житловому приміщенні або його частині, забезпечують себе всім необхідним для життя, ведуть спільне господарство, повністю або частково об'єднують свої кошти та витрачають їх, незалежно від того, чи перебувають такі особи у сімейних чи родинних відносинах, їх віку, статі, дієздатності. Кількість членів домогосподарства не обмежується».

Отже, членами домогосподарства визнаються у тому числі й малолітні особи, які не мають цивільної деліктоздатності, а також визнані судом недієздатними (тому також позбавлені власної цивільної деліктоздатності) повнолітні особи. Разом з тим залишається

незрозумілим, як саме має корелювати їх неделіктоздатність з включенням зазначених осіб до організаційної структури домогосподарства – притому, що останньому передбачається надати статус самостійного суб'єкта господарювання, а, отже, і самостійного суб'єкта майнової відповідальності.

Натомість визначення спеціального правового статусу будь-яких категорій суб'єктів цивільного права як господарюючих суб'єктів, а так само правового режиму неправосуб'єктних організаційно-правових утворень у сфері господарської діяльності, що виникають на договірних засадах, безпосередньо на підставі закону чи відповідно до рішення суду, має спиратись на обов'язковість визначення особливостей участі зазначених суб'єктів або учасників згаданих неправосуб'єктних об'єднань у відносинах цивільно-правової й господарсько-правової відповідальності.

Насамперед йдеться про: 1) конкретизацію суб'єктів такої відповідальності, включно з можливістю встановлення правових режимів часткової, солідарної або субсидіарної відповідальності щодо відшкодування договірної або позадоговірної шкоди, завданої третім особам – договірним контрагентам та потерпілим особам у нововиниклих деліктних зобов'язаннях; 2) ймовірні форми відповідальності за дії третіх осіб – малолітніх, неповнолітніх, недієздатних, іншого з подружжя або партнерів, працівників, керівників і учасників юридичної особи тощо; 3) визначення майна, на яке може бути звернено стягнення за зобов'язаннями суб'єкта відповідальності, процедур припинення організаційно-правового утворення або певного роду діяльності зазначеного суб'єкта, із забезпеченням при цьому інтересів його кредиторів; 4) поширення на окремі сфери цивільно-правової притаманного відносинам за участі суб'єктів підприємницької діяльності правового режиму об'єктивної відповідальності (майнова відповідальність до меж непереборної сили, з виключенням вини зі складу умов відповідальності); 5) застосування до суб'єкта відповідальності норм законодавства України про захист прав споживачів, відповідальність за шкоду, завдану дефектами в продукції, а так само інших спеціальних норм щодо майнової відповідальності за окремі різновиди порушень договірних та позадоговірних регулятивних правовідносин.

Література:

1. Первомайський О. О. Участь територіальних публічно-правових утворень в цивільних відносинах: проблеми теорії та практики : монографія. Київ : Ред. журн. «Право України», 2013. 196 с.

2. Зеліско А. В. Підприємницькі юридичні особи приватного права як суб'єкти цивільних правовідносин : монографія. Івано-Франківськ : Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2016. 445 с.

3. Зозуляк О. І. Непідприємницькі юридичні особи як суб'єкти цивільного права: теоретичний та практичний аспекти : монографія. Тернопіль : Підручники і посібники, 2017. 432 с.

4. Стефанчук М. О. Цивільна правосуб'єктність фізичних осіб та особливості її здійснення : монографія. Київ : АртЕк, 2020. 479 с.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-324-8-9>

ON THE ISSUE OF PERSONAL DATA UNDER EU LAW

ДО ПИТАННЯ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ ЄС

Токарева В. О. Токарева В. О.

<i>PhD in Law,</i>	<i>кандидат юридичних наук,</i>
<i>Associate Professor at the Department</i>	<i>доцент кафедри цивільного права</i>
<i>of Civil Law</i>	<i>Національний університет</i>
<i>National University "Odesa Law Academy"</i>	<i>«Одеська юридична академія»</i>
<i>Odesa, Ukraine</i>	<i>м. Одеса, Україна</i>

Розвиток цифрового суспільства цифрової економіки, е-держави [1] та євроінтеграційних процесів вносять свої неминучі трансформації, де обробка даних з одноразової дії, перетворюється у майже безперервний процес. Суб'єкти даних, не усвідомлюють масштаби даних які збираються та обробляється та факту такої обробки, коли втрачається межа між персональними та не персональними даними [2]. Розбудова цифрової економіки заснованої на інформаційно комунікаційних та цифрових технологіях, електронної держави та забезпечення доступу до інформації громадян, органів державної влади та місцевого самоврядування, ставить нагальним питання забезпечення належного захисту персональних даних, а з тим і питання їх визначення та відмежування від не персональних даних та інших суміжних категорій.

З урахуванням зазначеного та прийняттям Регламенту ЄС 2016/679 який замінює Директиву про захист персональних даних ЄС 95/46 який є документом прямої дії в усіх державах ЄС та поширюється на